

บทที่ 2

วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการได้รับสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและรวบรวมแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546
2. คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่
3. หลักการเขียนโครงการ
4. แนวคิดการวิเคราะห์โครงการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546

1.1 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 54 และมาตรา 80 วรรคสอง ส่งผลให้เกิดการผลักดันพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นกฎหมายที่จะเอื้อให้เกิดโครงสร้าง องค์กร และระบบบริหารจัดการที่ระองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ มีการกำหนดให้มีคณะทำงานที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน และเสนอความเห็นในการออกกฎหมาย มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้สูงอายุและกำหนดสิทธิและประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับการคุ้มครอง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติได้ปรากฏมาตรการในการคุ้มครองและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547, น. 7-9)

มาตรา 13 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 14 กองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (2) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (3) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (4) เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (5) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดย

นิติกรรมอื่น

- (6) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา 15 เงินและดอกผลตามมาตรา 14 ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้

แผ่นดิน

มาตรา 16 ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนมีสิทธินำไปลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ หรือได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับทรัพย์สินที่บริจาคแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

มาตรา 17 ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

มาตรา 18 ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานประชากรมานุษย์ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง คณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนห้าคนในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนองค์กรของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการ ระดมทุนจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็น กรรมการและเลขานุการ

มาตรา 20 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) บริหารกองทุน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์และการจัดการ กองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(3) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 21 การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 22 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนทุกรอบปีแล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการ

มาตรา 23 ให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 24 ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกประกาศหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ได้เอื้อให้เกิดโครงสร้าง องค์กร และระบบบริหารจัดการที่จะรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ โดยภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ได้มีการจัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” ขึ้นในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อไป

1.2 ระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2548

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (5) (6) และมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2550) ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจกำหนดวิधिปฏิบัติตลอดจนกำหนดแบบเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนผู้สูงอายุ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

“คณะกรรมการบริหารกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ และให้หมายความรวมถึงสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

หมวด 2

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน

ข้อ 5 โครงการที่จะได้รับการพิจารณาอนุมัติจ่ายเงินจากกองทุน ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) เป็นโครงการที่มีผลต่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ หรือการดำเนินงานของกองทุน

(2) กรณีเป็นโครงการของหน่วยงานภาครัฐควรเป็นโครงการใหม่และเร่งด่วนที่ไม่ได้ตั้งงบประมาณรองรับ และไม่มีโครงการต่อเนื่อง

(3) กรณีเป็นโครงการขององค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรของผู้สูงอายุต้องไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

ข้อ 6 หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนประกาศกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ 7 เพื่อให้ได้รายละเอียดประกอบการพิจารณาอนุมัติยิ่งขึ้น คณะกรรมการบริหารกองทุนหรือสำนักงานอาจให้ผู้แทนหน่วยงานหรือองค์กรที่เสนอขอรับการสนับสนุนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องชี้แจงรายละเอียดหรือแสดงหลักฐานเพิ่มเติม หรือจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงยังสำนักงาน หรือสถานที่ดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุด้วยก็ได้

ข้อ 8 ผู้ประสงค์ขอรับเงินสนับสนุนเงินจากกองทุน จะต้องมีความสมบัติ ดังนี้

(1) เป็นหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน หรือองค์กรผู้สูงอายุที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

(2) มีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

(3) มีระบบการบริหารงานรวมทั้งระบบการเงิน การบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

(4) เป็นผู้มีความสมบัติอื่นตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ข้อ 9 การยื่นขอรับการสนับสนุนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ยื่นต่อสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ สำหรับส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน

ให้สำนักงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแต่ละโครงการพร้อมทั้งเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกองทุนด้วย

ข้อ 10 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพิจารณาอนุมัติการขอสนับสนุนเงินกองทุนอย่างน้อยทุกสองเดือน เว้นแต่ไม่มีการเสนอเรื่องเพื่อขอรับการสนับสนุน

ในกรณีกรรมการบริหารกองทุนหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับโครงการที่ขอรับการสนับสนุนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ห้ามมิให้เข้าร่วมพิจารณาโครงการนั้น

ข้อ 11 ให้สำนักงานแจ้งผลการอนุมัติให้ผู้ขอรับการสนับสนุนทราบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติ

ข้อ 12 ให้สำนักงานดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดทำทะเบียนหน่วยงาน หรือองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล และติดตามประเมินผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายของกองทุน

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับการอนุมัติ

ข้อ 13 หน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับเงินจากกองทุนต้องรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากกองทุนตามแบบที่ผู้อำนวยการกำหนด

หากหน่วยงานหรือองค์กรมิได้ดำเนินการหรือดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินให้ผู้ประกอบการหรือผู้ซึ่งผู้ประกอบการมอบหมายระงับการจ่ายเงินงวดต่อไปไว้ก่อน และดำเนินการตรวจสอบและรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ 14 หน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับเงินจากกองทุนจะต้องยินยอมให้สำนักงานตรวจเยี่ยมการดำเนินงานตามที่ได้รับเงินจากกองทุน หรือให้เจ้าหน้าที่เข้าตรวจเอกสารเกี่ยวกับบัญชีทะเบียนและหลักฐานอื่น ๆ ตลอดจนสอบถามหรือสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ด้วย

หมวด 3

การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุน

ข้อ 15 ให้สำนักงานจัดทำบัญชีและรายงานการเงินตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยปิดบัญชีปีละหนึ่งครั้ง ตามปีงบประมาณ และนำส่งให้สำนักงานภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

ข้อ 16 ให้สำนักงานรวบรวมงบการเงินประจำปีและรายละเอียดประกอบของเงินกองทุนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อจัดทำงบการเงินกองทุนในภาพรวม ส่งให้หน่วยตรวจสอบภายในของสำนักงานตรวจสอบ ก่อนส่งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

ข้อ 17 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีงบประมาณ หรือตามที่คณะกรรมการกำหนด

กล่าวโดยสรุป ระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย การพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน ซึ่งต้องเป็นโครงการที่มีผลต่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ หรือการดำเนินงานของกองทุน ในกรณีเป็นโครงการของหน่วยงานภาครัฐควรเป็นโครงการใหม่และเร่งด่วนที่ไม่ได้ตั้งงบประมาณรองรับ และไม่มีโครงการต่อเนื่อง ส่วนกรณีเป็นโครงการขององค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรของผู้สูงอายุต้องไม่ได้รับการ

สนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ อีกทั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับเงินจากกองทุนจะต้องยินยอมให้สำนักงานตรวจเยี่ยมการดำเนินงานตามที่ได้รับเงินจากกองทุน หรือให้เจ้าหน้าที่เข้าตรวจเอกสารเกี่ยวกับบัญชีทะเบียนและหลักฐานอื่น ๆ ตลอดจนสอบถามหรือสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ในเรื่องของการจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุน ให้สำนักงานจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน ตามให้คณะกรรมการบริหารกองทุนรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวัน นับตั้งแต่วันสิ้นปีงบประมาณ หรือตามที่คณะกรรมการกำหนด

1.3 ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ

อาศัยอำนาจตามข้อ 6 ของระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2548 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงออกประกาศหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุไว้ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2550) ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ”

ข้อ 2 ในประกาศนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนผู้สูงอายุ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ

“หน่วยงานภาครัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเป็นกรม ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

“องค์กรภาคเอกชน” หมายความว่า องค์กรที่มีเจ้าของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และเป็นองค์กรที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

“องค์กรของผู้สูงอายุ” หมายความว่า องค์กรที่ผู้สูงอายุรวมตัวกันดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

“ผู้สูงอายุที่ขอกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทยที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านเงินทุนประกอบอาชีพ โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

ข้อ 3 คุณสมบัติของผู้ขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุน มีดังนี้

(1) กรณีเป็นหน่วยงานภาครัฐ

(ก) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

(ข) ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หรือมีหน้าที่ดำเนินการในการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หรือมีหน้าที่ตามกฎหมายในการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

(2) กรณีองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรของผู้สูงอายุที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หรือได้รับการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

(ก) จะต้องดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุต่อเนื่องจนถึงวันยื่นคำขอไม่น้อยกว่าหกเดือน

(ข) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่จะยื่นคำขอไม่น้อยกว่าหกเดือน

(ค) มีบุคลากร หรืออาสาสมัครในการปฏิบัติงานประจำ หรือมีที่ปรึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

(ง) มีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

(จ) มีระบบการบริหารงานรวมทั้งระบบการเงินการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

(3) กรณีองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรของผู้สูงอายุที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หรือไม่ได้รับการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

(ก) จะต้องดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุต่อเนื่องจนถึงวันยื่นคำขอไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ข) มีส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรของผู้สูงอายุที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หรือองค์กรสาธารณประโยชน์รับรองว่าเป็นองค์กรที่มีผลงานเกี่ยวข้องกับกิจกรรมคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

(ค) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่จะยื่นคำขอไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ง) มีบุคลากร หรืออาสาสมัครในการปฏิบัติงานประจำ หรือมีที่ปรึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

(จ) มีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

(ฉ) มีระบบการบริหารงานรวมทั้งระบบการเงินการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

(4) กรณีผู้สูงอายุขอกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ ต้องมีคุณสมบัติและมีบุคคลที่น่าเชื่อถือตามที่ผู้อำนวยการกำหนดค้ำประกัน

ข้อ 4 ลักษณะโครงการที่จะได้รับการพิจารณาอนุมัติจ่ายเงินจากกองทุนต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) โครงการที่มีวัตถุประสงค์และกระบวนการในการดำเนินงานชัดเจน มีผลต่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ หรือการดำเนินงานของกองทุน

(2) โครงการที่สร้างการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือหน่วยงานหรือประชาชน เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

(3) โครงการของหน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นโครงการใหม่และเร่งด่วนที่ไม่ได้ตั้งงบประมาณรองรับ และไม่เป็นโครงการต่อเนื่อง

(4) กรณีโครงการขององค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรของผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ เว้นแต่กรณีได้รับแต่ไม่เพียงพอ

(5) โครงการลักษณะอื่น ๆ ที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติหรือคณะกรรมการเห็นสมควรให้การสนับสนุน

ข้อ 5 รายการค่าใช้จ่าย และวงเงินที่กองทุนให้การสนับสนุนให้เป็นไปตามอัตรารายการและวงเงิน ดังนี้

(1) จ่ายเป็นเงินสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการตามแผนงาน และโครงการในการส่งเสริมการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพ สังคม ศาสนา ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร อาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การส่งเสริมบทบาทอาสาสมัคร การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายชุมชน เช่น

(ก) การส่งเสริมการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลความรู้และข่าวสาร รวมทั้งการเชิญผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรในการอบรม บรรยาย อภิปราย การสาธิต เพื่อสร้างความรู้และเพิ่มทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมปัจจุบัน

(ข) การส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาระบบเฝ้าระวังเกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

(ค) การรณรงค์และเสริมสร้างความตระหนักเพื่อให้บุตรหลานได้แสดงความกตัญญูต่อบุคคลผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย

(ง) การส่งเสริมกลุ่มกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ มีโอกาสร่วมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การออกกำลังกาย บริการตรวจสุขภาพ บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การนวดแผนไทย และการส่งเสริมการป้องกันและการดูแลสุขภาพตนเอง

(จ) การส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ

(ฉ) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามาเป็นอาสาสมัครและร่วมบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยรวม และการเผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของผู้สูงอายุให้กับชุมชน

(ช) การฝึกอาชีพ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพและมีรายได้ โดยมีการรวมกลุ่มจัดทำกิจกรรม เช่น งานเกษตรกรรม งานประดิษฐ์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีรายได้เสริม การจัดหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

(ซ) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งหรือการพัฒนาเครือข่ายในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านหรือชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่

มีปัญหาการช่วยเหลือตนเองได้รับการดูแลเบื้องต้น และเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ครอบครัวและชุมชน

(ฉ) การส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชมรม ศูนย์ผู้สูงอายุ โดยการจัดประชุม สัมมนา การสนับสนุนกิจกรรมการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ผู้นำองค์กรของผู้สูงอายุและเครือข่าย

(ญ) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

(ฎ) การจัดทำมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในที่สาธารณะ

(2) จ่ายเป็นเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง รวมทั้งประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พัก อาหาร หรือเครื่องนุ่งห่ม เช่น

(ก) การอุปการะผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์หรือศูนย์บริการผู้สูงอายุ

(ข) การสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พักในชุมชน เป็นการให้ความช่วยเหลือในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อการซ่อมแซม ปรับปรุงที่พักอาศัยของผู้สูงอายุกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและจิตที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย รายละไม่เกิน 10,000 บาท

(ค) การช่วยเหลือผู้สูงอายุประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องอาหาร หรือเครื่องนุ่งห่ม โดยช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของ รายละไม่เกิน 2,000 บาท ช่วยได้ไม่เกิน 3 ครั้งต่อหนึ่งปีงบประมาณ

(3) จ่ายเป็นเงินกู้ให้ผู้สูงอายุได้กู้ยืมเงิน เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพโดยให้กู้ยืมเป็นรายบุคคลได้คนละไม่เกิน 15,000 บาท หรือกู้ยืมเป็นรายกลุ่ม ๆ ละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้กลุ่มละไม่เกิน 100,000 บาท และให้ชำระคืนเป็นรายงวด ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย ทั้งนี้ผู้ขอกู้ยืมเงินต้องไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

(4) จ่ายเป็นเงินอุดหนุนองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคอขวด โดยการช่วยเหลือเป็นค่าฤชาธรรมเนียมศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินคดี ทั้งนี้ ให้ขออนุมัติจากคณะกรรมการเป็นรายคดีไป

(5) จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุน เช่น การบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์ การติดตามประเมินผลและตรวจสอบ การดำเนินงานของกองทุนตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

(6) จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องอื่น ๆ เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรแล้วเสนอคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้ความเห็นชอบต่อไป

ทั้งนี้ วงเงินและรายการค่าใช้จ่ายตาม (1) ถึง (4) ให้เป็นไปตามประกาศกำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่าย หากไม่มีวงเงินและรายการค่าใช้จ่ายที่ประกาศไว้ ให้นำอัตราและรายการตามระเบียบของทางราชการมาดำเนินงาน

ในกรณีที่อัตราวงเงินและรายการที่กำหนดไว้ตาม (1) ถึง (6) ไม่สามารถใช้จ่ายดำเนินงานได้อย่างเพียงพอกับความจำเป็น ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาเป็นกรณีไป

ข้อ 6 กรอบวงเงินโครงการ ประกอบด้วย

(1) โครงการขนาดเล็ก หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท

(2) โครงการขนาดกลาง หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 50,000 – 300,000 บาท

(3) โครงการขนาดใหญ่ หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 300,000 บาทขึ้นไป

ข้อ 7 การเสนอโครงการ หรือคำขอกู้ยืมเงิน หรือคำขอสนับสนุนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มให้เป็นไปตามแบบเอกสารที่ผู้อำนวยการกำหนด

ข้อ 8 การยื่นขอรับการสนับสนุนจากกองทุน

(1) กรณีผู้มีภูมิลำเนาหรือที่ตั้งของสำนักงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นต่อสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

(2) กรณีผู้มีภูมิลำเนาหรือที่ตั้งของสำนักงานอยู่ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

ให้สำนักงานตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ หรือความจำเป็นและเหมาะสมของคำขอเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะกรรมการด้วย

ข้อ 9 การรายงาน และการติดตามผลให้เป็นไปตามแบบที่ผู้อำนวยการกำหนด

กล่าวโดยสรุป ตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงออกประกาศ

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุไว้ ประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้ขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุน รายการค่าใช้จ่าย และวงเงินที่กองทุนให้การสนับสนุนให้เป็นไปตามอัตรารายการและวงเงิน เช่น จ่ายเป็นเงินสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการตามแผนงาน และโครงการในการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง และจ่ายเป็นเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง รวมทั้งประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พัก อาหาร หรือเครื่องนุ่งห่ม ภายใต้โครงการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทำหน้าที่ตรวจสอบและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ หรือความจำเป็นและเหมาะสมของคำขอเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะกรรมการด้วย

2. คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกองทุนผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2550) ดังนี้

2.1 แนวทางปฏิบัติการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

1) คุณสมบัติผู้สูงอายุ

คุณสมบัติผู้สูงอายุ มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ประสบปัญหาความเดือดร้อนเนื่องจากได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง รวมทั้งประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พัก อาหาร หรือเครื่องนุ่งห่ม

2) แนวทางการช่วยเหลือ

2.1 อุปการะผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์ หรือศูนย์บริการผู้สูงอายุ

2.2 สร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พัก ในชุมชน โดยจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการซ่อมแซม ปรับปรุงที่พักอาศัยของผู้สูงอายุกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชน รายละไม่เกิน 10,000 บาท

2.3 ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องอาหาร หรือเครื่องนุ่งห่ม โดยช่วยเป็นเงินหรือสิ่งของ รายละไม่เกิน 2,000 บาท ช่วยได้ไม่เกิน 3 ครั้งต่อหนึ่งปีงบประมาณ

3) วิธีปฏิบัติ

3.1 ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดที่รับเรื่องแล้วเห็นว่า กองทุนผู้สูงอายุควรให้ความช่วยเหลือ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการรับคำร้อง สอบข้อเท็จจริงตามแบบฟอร์ม เพื่อวินิจฉัยปัญหาและแนวทางช่วยเหลือ โดยพิจารณาให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุแล้ว

3.2 ดำเนินการเสนอเรื่องต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้หน่วยงานขอความช่วยเหลือที่คณะกรรมการบริหารกองทุน ทั้งนี้ ในกรณีปรับปรุงที่อยู่อาศัย จะต้องมียอดครุภาคเอกชน/องค์กรของผู้สูงอายุ/องค์กรชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการรับผิดชอบ ดำเนินการปรับปรุงจนสำเร็จด้วย กรณีส่งเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ให้เบิกจ่ายจากต้นสังกัด เว้นแต่กรณีองค์กรเอกชนจัดตั้งสถานสงเคราะห์ ให้จัดทำโครงการขอสนับสนุนตามแนวทางการดำเนินงานสนับสนุนโครงการแก่อนุชฌาย์ภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรของผู้สูงอายุ

3.3 การขออนุมัติจ่ายเงิน เมื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนอนุมัติแล้ว ให้มีการโอนเงินไปตั้งจ่ายที่ธนาคารกรุงไทยตามวงเงินและรายชื่อที่ได้รับอนุมัติ โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เบิกจ่ายเงินเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ และเมื่อเบิกจ่ายเงินกองทุนแล้วให้จัดทำรายงานส่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป

3.4 การจัดทำแผนงานขอรับการสนับสนุน เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในกรณีเร่งด่วน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจะต้องทำข้อมูลความต้องการที่จะขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีเร่งด่วน และส่งให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการขอตั้งงบประมาณ และการจัดสรรให้แก่หน่วยงานตามความต้องการและสถานการณ์ด้านผู้สูงอายุต่อไป

3.5 เมื่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีเร่งด่วนแล้ว ให้ติดตามผลของการช่วยเหลือและจัดทำสรุปผลการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นรายเดือน โดยสรุปข้อมูลจากการสอบข้อเท็จจริงและการติดตามผลหลังการช่วยเหลือ ส่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ

2.2 แนวทางปฏิบัติการในการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพได้กู้ยืมเงิน เป็นทุนประกอบอาชีพ

2) วิธีการให้การกู้ยืม

2.1 ให้ผู้สูงอายุได้กู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพ โดยให้กู้ยืมเป็นรายบุคคลได้คนละไม่เกิน 15,000 บาท

2.2 ให้ผู้สูงอายุได้กู้ยืมเป็นรายกลุ่ม กลุ่มละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้กลุ่มละไม่เกิน 100,000 บาท

2.3 ให้ชำระคืนเป็นรายงวด ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย

3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิกู้ยืม

3.1 ผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทย สามารถประกอบอาชีพได้ โดยไม่เป็นผู้ค้างชำระหนี้กองทุนนี้หรือกองทุนอื่น และประสบปัญหาเรื่องเงินทุนประกอบอาชีพ ต้องการได้รับความช่วยเหลือเงินทุนในการประกอบอาชีพ

3.2 มีแผนงานหรือโครงการประกอบอาชีพที่เหมาะสม

3.3 กรณีกู้ยืมรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ต้องมีการคุณสมบัติตามข้อ 1 และต้องมีการจัดโครงสร้างกลุ่ม ประกอบด้วย

ก) มีรายชื่อกรรมการกลุ่ม

ข) รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

ค) มีแผนงาน/โครงการของกลุ่มที่กระทำร่วมกัน

3.4 มีผู้ค้ำประกัน กรณีรายบุคคล ต้องหาบุคคลน่าเชื่อถือ จำนวน 1 คน เป็นผู้ค้ำประกัน เช่น เป็นผู้มีอาชีพมั่นคง มีที่อยู่อาศัยแน่นอนตรวจสอบได้ กรณีให้กู้ยืมเป็นกลุ่ม ต้องจัดหาผู้ค้ำประกันตามจำนวนผู้กู้ยืม โดยไม่เป็นผู้กู้ยืมด้วยตนเอง และต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ทั้งนี้ กรณีผู้กู้และผู้ค้ำประกันมีคู่สมรส ต้องได้รับความยินยอมด้วยทุกคน

4) วิธีปฏิบัติ

4.1 ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น สามารถติดต่อขอรับคำขอกู้ยืมเงิน ส่วนกลาง ที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ส่วนภูมิภาค ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

4.2 การพิจารณาให้กู้ยืม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขอเท็จจริงผู้สูงอายุที่ขอกู้ยืมตามแบบฟอร์ม และชี้แจงแนวทางการกู้ยืมเงิน การชำระคืน การค้ำประกัน พร้อมทั้งตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณาตามที่กำหนด

4.3 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนงานโครงการประกอบอาชีพ ผลตอบแทน ค่าใช้จ่าย ความสามารถของการชำระคืน ความน่าเชื่อถือของผู้ค้ำประกัน เพื่อเสนอประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกองทุนต่อไป

4.4 เมื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ อนุมัติเงินกู้แล้ว ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จัดการให้ผู้กู้และผู้ค้ำประกัน หรือกลุ่มประกอบอาชีพผู้สูงอายุมาทำสัญญาต่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ถ้าผู้กู้ไม่มาทำสัญญาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่แจ้งให้ทราบ ให้ถือว่าการกู้ยืมเงินในครั้งนั้น เป็นอันยกเลิก

4.5 การชำระคืนเงินกู้ยืม ให้ผู้กู้ผ่อนชำระตามสัญญา ภายในระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับเงินกู้ โดยไม่มีดอกเบี้ย ให้ชำระคืนเป็นรายงวดทุก 30 วัน ภายในวันที่ 5 ของทุก ๆ เดือน ต่อผู้สูงที่กู้ยืมเงิน 1 คน และเมื่อได้รับเงินแล้ว ให้จัดส่งหลักฐานการรับเงินให้ผู้กู้ โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสามารถกำหนดอัตราขั้นต่ำในการชำระคืนในแต่ละงวด และกำหนดระยะเวลาปลอดการชำระหนี้ตามความเหมาะสมของอาชีพนั้น ๆ ด้วย

4.6 การเร่งรัดชำระหนี้ กรณีไม่ชำระเงินภายในกำหนดเวลาติดต่อกันตั้งแต่ 2 งวดขึ้นไป จะต้องจัดทำหนังสือเร่งรัดทวงเงินกู้ที่ค้างชำระ เพื่อให้มีการชำระหนี้ที่ค้างโดยเร็ว และต้องเก็บหลักฐานการติดตามผลการทวงหนี้ไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง

4.7 ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด รายงานผลการดำเนินงานกู้ยืมเงินต่อผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ทราบ ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

2.3 แนวทางปฏิบัติการในการสนับสนุนโครงการแก่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรของผู้สูงอายุ

1) การรับเรื่อง

ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งการเปิดรับโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุ ต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยไม่กำหนดระยะเวลาการยื่นรับโครงการ และให้องค์กรที่จะขอรับการสนับสนุนจัดทำรายละเอียดโครงการตามแบบฟอร์ม

2) ตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการ

2.1 พิจารณาความสอดคล้องตามแนวทางประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2 พิจารณาผลกระทบของโครงการต่อสังคมและกลุ่มเป้าหมายว่าจะทำให้สังคมและกลุ่มเป้าหมายได้รับผลประโยชน์อย่างไรบ้าง เช่น ตรวจสอบหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรมและวิธีการดำเนินงานตามโครงการ ตรวจสอบประโยชน์กลุ่มเป้าหมายและสังคมจะได้รับ โดยตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

2.3 พิจารณาประสิทธิภาพของต้นทุนตามโครงการว่าเป็นไปตามประกาศหรือไม่ เช่น รายละเอียดงบประมาณที่สมเหตุสมผลตามหลักเกณฑ์ ประหยัดและคุ้มค่า สะท้อนกิจกรรมตามแผนงาน

3) การเบิกจ่ายสนับสนุนโครงการ

เมื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนพิจารณาอนุมัติแล้ว สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ จะดำเนินการโอนเงินผ่านธนาคารให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพื่อเบิกจ่ายให้หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรของผู้สูงอายุ แล้วแต่กรณี และจัดทำสัญญารับเงินอุดหนุนจากกองทุนผู้สูงอายุตามที่กำหนด ทั้งนี้เมื่อมีการเบิกจ่ายเงินกองทุนแล้ว ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จัดทำรายงานประจำเดือนส่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป

4) การติดตามผลและส่งเสริมการดำเนินงานโครงการ

4.1 หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุ จะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนตามแบบรายงานผลการปฏิบัติงานและการจ่ายเงินกองทุนผู้สูงอายุ โดยรายงานผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ต้องให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผลการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนในส่วนท้ายของแบบรายงานผล และส่งให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนและคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อพิจารณาต่อไป

4.2 หน่วยงานหรือองค์กร จะต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่กองทุนผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุ เข้าติดตามตรวจสอบและประเมินผลการทำงาน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการประเมินผลด้วย

สำหรับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอุดหนุนองค์กรที่ดำเนินงานให้คำปรึกษาแนะนำ หรือดำเนินการอื่นเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องในทางคดี โดยช่วยเหลือเป็นค่าค่าธรรมเนียม ศาลและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินคดี กำหนดให้ขออนุมัติคณะกรรมการฯ เป็นรายคดีไป

กล่าวโดยสรุป สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกองทุนผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน แนวทางปฏิบัติการในการกู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ และแนวทางปฏิบัติการในการสนับสนุนโครงการกำหนดหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรของผู้สูงอายุ

3. หลักการเขียนโครงการ

คำว่า “โครงการ” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Project ซึ่งหมายถึง แผนงานย่อยที่ประกอบด้วย กิจกรรมหลายกิจกรรม หรืองานหลายงานที่ระบุรายละเอียดชัดเจน อาทิ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลาการดำเนินงาน วิธีหรือขั้นตอนในการดำเนินงาน พื้นที่ในการดำเนินงาน งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

ลักษณะสำคัญของโครงการ ประกอบด้วย (www.tlcthai.com/webboard/view_topic.php?table_id=1&cate_id=125&post_id=16779-66k-,2551)

1. ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งพึ่งพิงและสอดคล้องกันภายใต้วัตถุประสงค์ เดียวกัน

2. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) ที่ชัดเจน วัดได้ และปฏิบัติได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานและติดตามประเมินผลได้ โครงการหนึ่ง ๆ อาจมีมากกว่าหนึ่งวัตถุประสงค์ก็ได้ กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์หลัก วัตถุประสงค์รอง และต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถปฏิบัติได้ มิใช่วัตถุประสงค์ที่เลื่อนลอย ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

3. มีการกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกิจกรรม (Scheduled Beginning and Terminal Points) โครงการโดยทั่วไปจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาว่าจะเริ่มต้นเมื่อไร และสิ้นสุดเมื่อไรถ้าหากมีการดำเนินงานเรื่อย ๆ ไม่มีการกำหนดขอบเขตของเวลา (Time Boundary) ไว้จะไม่ถือว่าเป็นงานโครงการ เพราะมีลักษณะประจำ (Routine) หรืองานปกติ

4. มีสถานที่ตั้ง (Location) ของโครงการ ผู้เขียนโครงการต้องระบุให้ชัดเจนว่าโครงการนี้พื้นที่หรือหน่วยงานอยู่ที่ใด เพื่อสะดวกในการดำเนินงาน ถ้าเลือกสถานที่ตั้งโครงการไม่เหมาะสมแล้วย่อมทำให้การลงทุนมาก ผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้อาจไม่คุ้มค่า การติดตามและการประเมินผลโครงการก็อาจทำไม่ได้

5. มีบุคลากรหรือองค์กรที่เฉพาะเจาะจง (Organization) งานโครงการจะต้องมีหน่วยงานหลัก ส่วนหน่วยงานอื่นถือว่าเป็นหน่วยงานเสริมหรือร่วมมือดำเนินงานเท่านั้น และควรระบุบุคลากรผู้รับผิดชอบนั้นให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคล/องค์กรนั้นจะปฏิบัติอย่างจริงจังและจริงใจ

6. มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ (Resource) การเขียนโครงการจะต้องระบุแหล่งทรัพยากร แหล่งงบประมาณให้ชัดเจน เช่น งบประมาณแผ่นดิน หรือเงินกู้ หรือเงินทุนสำรอง หรือเงินบริจาค ฯลฯ ระบุเงินที่ใช้ว่าเป็นหมวดวัสดุ หมวดค่าใช้สอย หมวดค่าตอบแทน หมวดค่าครุภัณฑ์ หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ทั้งนี้จะทำให้ง่ายในการดำเนินการและควบคุมตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ลักษณะของโครงการที่ดี ประกอบด้วย (www.tlcthai.com/webboard/view_topic.php?table_id=1&cate_id=125&post_id=16779-66k-,2551)

1. สามารถแก้ไขปัญหของหน่วยงานหรือองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่ม ชุมชน นโยบายของหน่วยงานและนโยบายขององค์กรได้ดี
3. รายละเอียดของโครงการต้องเข้าใจง่ายมีการใช้ภาษาที่เข้าใจกันทั่วไป
4. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะเจาะจง
5. รายละเอียดของโครงการต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันตั้งแต่ประเด็นแรกถึงประเด็นสุดท้าย
6. กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างชัดเจน และเหมาะสม
7. มีวิธีการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป การเขียนโครงการที่ดี ต้องอาศัยผู้มีหน้าที่ในการเขียนโครงการต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนโยบาย แผนงาน และโครงการ เพื่อจะได้เขียนโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนงาน อีกทั้งต้องหมั่นฝึกฝน และเขียนโครงการบ่อย ๆ โดยมีข้อมูลถูกต้อง เพียงพอ และทันสมัย วิเคราะห์สถานการณ์อย่างถ่องแท้ ก่อนเขียนโครงการ และนำมาวิเคราะห์แล้วเขียนตามแบบฟอร์มการเขียนโครงการของหน่วยงานที่กำหนด

4. แนวคิดการวิเคราะห์โครงการ

ในการที่จะพัฒนาและบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ นั้น ผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีการพิจารณาโครงการเองและความเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับปัจจัยต่างๆ ให้ครอบคลุม ทัวถึง และรอบคอบ ซึ่งในการที่สามารถดำเนินการดังแนวทางดังกล่าวได้ ผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสมที่จะเข้ามาช่วยในการคิดและวิเคราะห์โครงการ โดยเครื่องมือต่างๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นแนวทางในการคิดและพิจารณาโครงการให้รอบคอบและทั่วถึงยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ตามเครื่องมือต่างๆ เหล่านี้ จะเป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอโครงการ (Project Proposal) เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินและอนุมัติโครงการได้ใช้ในการพิจารณาโครงการ รวมทั้งเมื่อได้รับให้ดำเนินโครงการแล้วผลที่ได้จากการวิเคราะห์เหล่านี้จะเป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จ โดยจะขอเสนอเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงการในส่วนที่คิดว่ามีความสำคัญและยังขาดแคลนสำหรับการจัดทำโครงการเพื่อสนองต่อยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ อย่างไรก็ตามก็ยังมีเครื่องมืออื่นๆ ในการวิเคราะห์โครงการที่มากกว่าที่นำเสนอซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเลือกและนำมาปรับให้เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานและโครงการ

เครื่องมือหลักๆ ในการวิเคราะห์ ประกอบไปด้วย (<http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551)

1. การวิเคราะห์ขอบเขต กระบวนการในการดำเนินโครงการ (Project Flow)
 2. การวิเคราะห์ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดของโครงการ
 3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ
 4. การวิเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (Stakeholder Analysis)
 5. การประมาณการกระแสเงินสดของโครงการ (Cashflow Projection)
 6. การวิเคราะห์ประโยชน์ที่จะได้รับ (Cost / Benefit Analysis)
 7. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น
 8. การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่สำคัญ (Risk Analysis)
1. การวิเคราะห์ขอบเขต กระบวนการในการดำเนินโครงการ (Project Flow)

ในการคิดโครงการนั้นจะต้องมั่นใจว่าโครงการที่จะคิดนั้นครบถ้วน รอบคอบ ทั้งในด้านของขอบเขต และขั้นตอนสำคัญที่เกี่ยวข้อง เป็นการระบุถึงสิ่งที่จะทำ และสิ่งที่จะไม่ทำหรือ

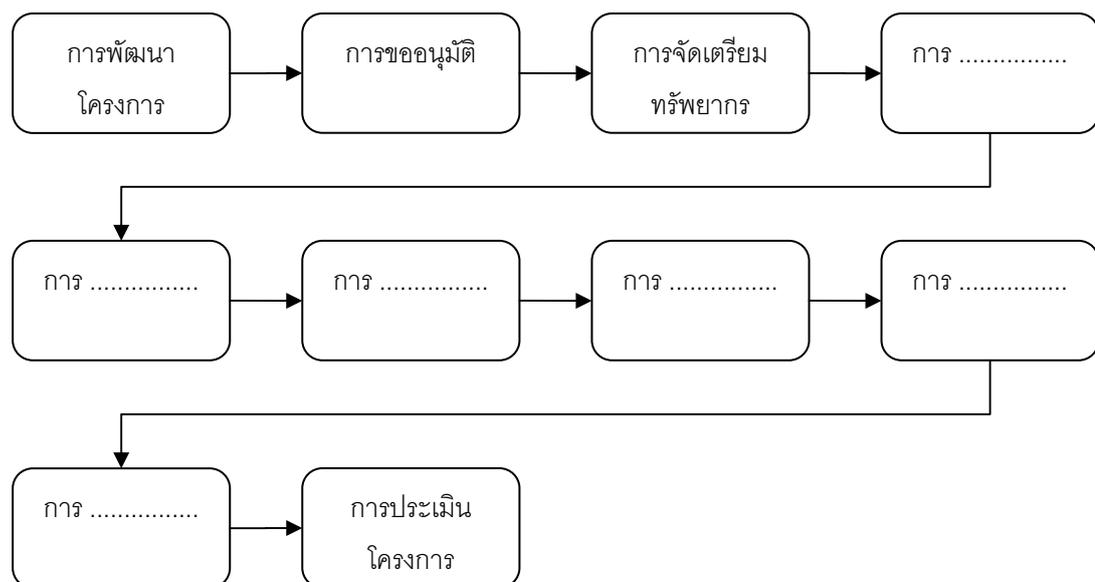
ไม่เกี่ยวข้องข้อกับโครงการ เพื่อให้ผู้ที่พิจารณาและเกี่ยวข้อง ได้มีภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ นอกจากนี้ยังจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์โครงการในประเด็นอื่นๆ อีกต่อไป

การวิเคราะห์ในด้านนี้ ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญสองส่วน ได้แก่ การกำหนดขอบเขตของโครงการ และการวิเคราะห์กระบวนการ / ขั้นตอนของโครงการ ในการกำหนดขอบเขตของโครงการนั้นจะสามารถใช้เกณฑ์ ทั้งในด้านของผู้รับบริการเป้าหมาย และเกณฑ์ภูมิศาสตร์เป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดขอบเขตของโครงการ ว่าโครงการที่พัฒนาขึ้นมา นั้นมุ่งตอบสนองต่อผู้รับบริการในกลุ่มใด เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบการ ประชาชนทั่วไป หรือ นักท่องเที่ยว เป็นต้น สำหรับเกณฑ์ภูมิศาสตร์ จะพิจารณาว่าโครงการดังกล่าวจะลงไปในพื้นที่ใด ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด

การวิเคราะห์กระบวนการ / ขั้นตอนของโครงการนั้น จะเป็นไปในลักษณะการเขียนแผนผังกระบวนการ หรือ ขั้นตอนการดำเนินโครงการ (Process Flow Chart) ตั้งแต่เริ่มต้น (การพัฒนาโครงการ) จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ (การประเมินผลโครงการ) โดยระบุถึงรายละเอียดของขั้นตอนที่สำคัญของโครงการไว้ (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1

Flow Chart ของโครงการ

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์

- ทำให้ทราบขอบเขต กระบวนการ และขั้นตอนที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ
- เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ในประเด็นต่อไป

2. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดของโครงการ

โครงการทุกโครงการควรที่จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยอาจจะเป็นประโยชน์ของโครงการในลักษณะที่ได้รับทันทีเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (ผลผลิต) หรือเป็นการนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ประโยชน์อีกต่อหนึ่ง (ผลลัพธ์) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ของโครงการในรูปแบบของผลผลิตหรือผลลัพธ์ จะต้องมีการวัดค่าในการที่จะสามารถบอกได้ว่าเกิดผลผลิตหรือผลลัพธ์นั้นเกิดขึ้นจริง ซึ่งมักจะอยู่ในรูปของตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

การวิเคราะห์เริ่มต้นจากการระบุถึงผลผลิต (Output) ที่สำคัญของโครงการ และผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจากการนำผลผลิตดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ โดยที่ผลผลิตหนึ่งๆ อาจจะไปสู่ผลลัพธ์หลายๆ ประการก็ได้ เมื่อกำหนดผลผลิตและผลลัพธ์แล้ว จะต้องกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม เพื่อที่จะประเมินได้ว่าสามารถบรรลุผลผลิต และผลลัพธ์ดังกล่าวได้หรือไม่ พร้อมทั้งการกำหนดค่าเป้าหมาย และช่วงระยะเวลาที่จะใช้ในการบรรลุเป้าหมาย โดยประเด็นปัญหาที่อาจจะพบก็คือยากที่จะวัดการบรรลุผลลัพธ์ได้ เนื่องจากการที่ผลผลิตจะนำไปสู่ผลลัพธ์ได้นั้นอาจจะมีปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือการควบคุมเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ควรที่จะกำหนดตัวชี้วัดไว้ เพื่อที่จะได้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการประเมินว่าสามารถบรรลุผลลัพธ์ได้หรือไม่

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์

ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในรูปแบบของผลผลิตและผลลัพธ์ รวมทั้งมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนถึงการบรรลุผลผลิตและผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้ ยังจะเป็นสิ่งที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

3. ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ

ในการจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี หรือยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด กรม จังหวัดต่างๆ จะยึดหลักความเชื่อมโยงตั้งแต่วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย กลยุทธ์ และโครงการ ดังนั้นโครงการทุกโครงการที่จะจัดทำจึงควรที่จะสามารถเชื่อมโยงต่อยุทธศาสตร์ในระดับใดระดับหนึ่งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้น ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าวควรที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดทางยุทธศาสตร์ต่างๆ

สิ่งที่ควรที่จะวิเคราะห์ประการแรกได้แก่ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการที่คิดขึ้นมา กับยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยแบ่งระดับของความเชื่อมโยงเป็น 4 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นโครงการหลัก (Core Project) ที่จะขับเคลื่อนและผลักดันต่อความสำเร็จของตัวชีวิต ภายใต้เป้าประสงค์ ของยุทธศาสตร์บรรลุเป้า ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าเป็นโครงการหลักหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากตัวชีวิต และค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ถ้าการที่จะบรรลุค่าเป้าหมายตามตัวชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จของโครงการ แสดงว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการหลัก หรือในอีกนัยหนึ่ง ถ้าโครงการนี้ไม่เกิดหรือไม่ประสบผลสำเร็จค่าเป้าหมายของตัวชีวิตจะไม่สามารถบรรลุได้

ระดับที่ 2 เป็นโครงการสนับสนุน (Supporting Project) เป็นโครงการที่มีส่วนสนับสนุนต่อการบรรลุความสำเร็จของค่าเป้าหมาย ในตัวชีวิต ภายใต้เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ แต่ไม่ได้เป็นโครงการหลัก ที่จะขาดเสียไม่ได้ เช่นเดียวกับโครงการหลัก ความสำเร็จของโครงการสนับสนุนนั้นอาจจะส่งเสริมหรือสนับสนุนในความสำเร็จของโครงการหลักก็ได้

ระดับที่ 3 เป็นโครงการที่มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการบรรลุค่าเป้าหมาย ในตัวชีวิตใดตัวชีวิตหนึ่ง ภายใต้เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ โดยเป็นโครงการที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกับยุทธศาสตร์ แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการบรรลุค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ระดับที่ 4 เป็นโครงการที่ไม่มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพียงแต่เป็นโครงการที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ทำให้ทราบว่าโครงการที่จะจัดทำนั้นมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ หรือไม่ อย่างไร

4. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (Stakholder Analysis)

ในการดำเนินโครงการแต่ละโครงการ จะมีหน่วยงาน กลุ่มบุคคล บุคคล ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ โดยบทบาทของหน่วยงาน กลุ่มบุคคล หรือ บุคคล เหล่านี้จะแตกต่างกันออกไป บางกลุ่มอาจจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ ในขณะที่บางกลุ่มอาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการ ซึ่งไม่ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับโครงการในแง่ใด ก็ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ในผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ชัดเจน และครอบคลุม เพื่อที่จะได้หาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารบุคคลเหล่านี้ เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จของโครงการ

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ควรเริ่มต้นจากการระบุถึง หน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ พร้อมทั้งบทบาท หน้าที่ และความเกี่ยวข้อง (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนี้ครอบคลุมเฉพาะกลุ่มบุคคล หรือบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบหรือดำเนินโครงการโดยตรง) (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1

บทบาท หน้าที่ และความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกลุ่มต่างๆ

บทบาท	รายละเอียด	ชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
ประเมิน อนุมัติ	ผู้ที่มีหน้าที่ในการประเมิน ตรวจสอบโครงการ (ทั้งในด้านของข้อเสนอ และความสำเร็จของโครงการ) พร้อมทั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบต่อการดำเนินโครงการ	
ผู้ให้	กลุ่มบุคคล หรือ บุคคลที่มีหน้าที่ในการให้ปัจจัย และทรัพยากรต่างๆ สำหรับการดำเนินโครงการ เช่น ข้อมูล ความรู้ บริการต่างๆ เป็นต้น	
ผู้ที่ได้รับผล	กลุ่มบุคคล หรือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบ (ทั้งในเชิงบวกและลบ) จากผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ	

ที่มา: <http://www.lobpuri.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

การวิเคราะห์จะทำให้ได้รายชื่อของหน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ครอบคลุม พร้อมทั้งบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น โดยรายชื่อที่ได้จะนำมาเข้าในตารางที่ 2.1 ต่อเพื่อวิเคราะห์ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละรายนั้น จะส่งผลกระทบ หรือ ได้รับผลกระทบจากโครงการ และจะมีปัญหาใดบ้างที่สำคัญเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกลุ่มนั้น (เช่น ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่เห็นความสำคัญของโครงการ เป็นต้น) พร้อมทั้งพิจารณาถึงแนวทางหรือวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2
ประเด็นปัญหาจาก Stakeholder

ผู้ที่เกี่ยวข้อง	ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ	ได้รับผลกระทบจากโครงการ	ประเด็นปัญหาที่อาจจะมี	แนวทางในการแก้ไข

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์

การพิจารณาถึงกลุ่มบุคคล และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างรอบคอบ จะทำให้เห็นและเข้าใจถึงบทบาทและผลกระทบของกลุ่มบุคคล และบุคคลเหล่านั้น พร้อมทั้งจะได้นำไปสู่การคิดถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลและบุคคลดังกล่าว พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

5. การประมาณการกระแสเงินสดของโครงการ (Cashflow Projection)

การดำเนินโครงการทุกโครงการมักจะมียบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาที่พบเจอส่วนใหญ่คือการขาดการวางแผนล่วงหน้าในการจัดสรรและใช้งบประมาณ ทำให้ในหลายๆ ครั้งที่ไม่ได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณในช่วงที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถเห็นการไหลเข้าและออกของเงินสดที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนเกี่ยวกับการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประมาณการกระแสเงินสด เป็นการพยากรณ์หรือคาดการณ์ถึงการได้มา (รับ) และการใช้จ่าย (จ่าย) ในตัวเงินสดที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยพิจารณาแยกตามช่วงเวลา (เดือนหรือสัปดาห์) โดยเริ่มต้นจากการประมาณการรายรับ หรืองบประมาณที่จะได้รับในแต่ละเดือน จากนั้นประมาณการค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโครงการในแต่ละเดือน เนื่องจากโดยปกติการเสนอขออนุมัติโครงการได้มีการจัดทำงบประมาณของโครงการแยกตามหมวดหมู่ค่าใช้จ่ายๆ ต่างอยู่แล้ว ดังนั้นการแปลงจากงบประมาณ (ทั้งรายรับและรายจ่าย) เป็นประมาณการกระแสเงินสด จึงเป็นการประมาณการถึงการได้มาและจ่ายไป ของงบประมาณในหมวดต่างๆ (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3
ประมาณการกระแสเงินสด

	งบประมาณ ทั้งหมด	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เดือนที่ 5
รายรับ						
รายจ่าย						

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ การวางแผนการได้มาและใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ประโยชน์ที่จะได้รับ (Cost-Benefit Analysis)

เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจว่าการดำเนินโครงการนั้นจะก่อให้เกิดผลหรือประโยชน์ที่คุ้มค่าหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะได้รับเหนือกว่าต้นทุนหรือการลงทุนที่ลงไปหรือไม่ นอกจากนี้ถ้ามีหลายโครงการที่ต้องเลือก การทำ Cost - Benefit Analysis ยังทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์โครงการต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ประโยชน์ที่สำคัญคือเพื่อให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรที่ลงไปนั้นได้ก่อให้เกิดความคุ้มค่าขึ้นจริงหรือไม่ โดยประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นนั้นสามารถพิจารณาได้ในสองแนวทาง ได้แก่ ประโยชน์เชิงการเงินที่สามารถวัดออกมาเป็นค่าเงินได้ และประโยชน์เชิงสังคม ที่ไม่สามารถวัดเป็นค่าเงินได้

การวิเคราะห์ประโยชน์ที่จะได้นั้นในเชิงเศรษฐกิจหรือทางการเงินนั้น จะต้องมีการคำนวณต้นทุนของโครงการ ซึ่งได้แก่ทรัพยากรต่างๆ ที่ลงไปทั้งแรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุดิบต่างๆ และคาดการณ์ถึงรายรับที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ เพื่อนำมาคำนวณเป็นกำไรจากการดำเนินโครงการ อย่างไรก็ตามเนื่องจากรายรับที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นรายรับที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการคิดรายรับในอนาคต จึงต้องแปลงให้เป็นค่าในปัจจุบัน (เนื่องจากมูลค่าของเงินที่ลดลงทุกขณะ ทำให้เงิน 10,000 บาทที่จะได้รับในอนาคต มีค่าไม่เท่ากับเงิน 10,000 ในปัจจุบัน) แล้วถึงจะนำมาจากต้นทุนที่ลงไป เพื่อให้สุดท้ายได้ออกมาเป็นค่าของ Net Present Value (NPV) โดยมีตัวอย่างในการคำนวณ ดังนี้

โครงการ ก. มีต้นทุนทั้งสิ้น 100,000 บาท ในปี 2548 คาดว่าเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว จะก่อให้เกิดรายได้ 150,000 บาท ในปี 2551 ประโยชน์หรือกำไรจากโครงการนี้จะไม่ใช่ 50,000 บาท ($150,000 - 100,000 = 50,000$) เนื่องจากมูลค่าเงิน 150,000 บาทในอีกสามปีข้างหน้า จะไม่เท่ากับ 150,000 บาทในปีปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของเงินในอนาคต ($\text{Present Value} = \text{เงินที่จะได้รับในอนาคต} \times [1 / (1 + \text{อัตราดอกเบี้ย})^n]$ โดย $n = \text{จำนวนปี}$) สมมติว่าอัตราดอกเบี้ยต่อปีเท่ากับ 5% ค่าของเงิน 150,000 บาทในอีก 3 ปี ข้างหน้า เมื่อคิดกลับมาเป็นค่าเงินปัจจุบัน เท่ากับ $150,000 \times 0.8638 = 129,570$ บาท

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการลงทุนในโครงการ ก. แทนที่จะได้รับกำไร 50,000 บาทตามที่คาดไว้เบื้องต้น แต่จะได้รับเพียงแค่ 29,570 บาท ($\text{NPV} = 29,570$ บาท) เมื่อคิดค่าเงินที่แท้จริง อย่างไรก็ตามการคำนวณ NPV ในโครงการของรัฐบาลนั้นจะมีความยุ่งยากพอสมควร เนื่องจากจะต้องสามารถระบุต้นทุนที่ชัดเจนของโครงการ พร้อมทั้งรายรับที่จะเกิดขึ้นพร้อมกันนั้นการคำนวณ NPV ยังมีความแตกต่างกันออกไป ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย แต่ถ้าสามารถคำนวณได้ก็จะทำให้สามารถตอบโจทย์ในแง่ประโยชน์หรือความคุ้มค่าของโครงการได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากประโยชน์ทางการเงินแล้ว โครงการต่างๆ ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงสังคม (Social Benefits) อีกด้วย โดยในการคำนวณประโยชน์เชิงสังคมนั้น จะพิจารณาหรือให้ความสำคัญที่ประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้รับเป็นสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ (Key Stakeholders) ทางสังคม เช่น ชาวบ้าน เกษตรกร พ่อค้าผู้ประกอบการ ฯลฯ พร้อมทั้งระบุถึงผลกระทบที่กลุ่มบุคคล หรือ บุคคลดังกล่าวจะได้รับจากโครงการ (ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ) โดยใส่ผลกระทบที่จะได้ให้ตรงกับระดับความรุนแรงของผลกระทบ เพื่อให้ได้คะแนนออกมา จากนั้นเมื่อรวมคะแนนทั้งหมดออกมาจะได้ค่าประโยชน์ของโครงการในเชิงสังคม (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4
ประโยชน์ทางสังคมของโครงการ

ผู้เกี่ยวข้อง ที่สำคัญ	ผลกระทบใน ทางบวกสูง (+3)	บวกกลาง (+2)	บวก ต่ำ (+1)	ลบต่ำ (-1)	ลบ กลาง (-2)	ผลกระทบ ในทางลบ สูง (-3)	รวม คะแนน
ชาวบ้าน		ได้รับ					+2
พ่อค้า				ได้รับ			-1
เกษตรกร	ได้รับ						+3
รวม							+4

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงิน โดยการคำนวณหา Net Present Value จะเป็นประโยชน์เมื่อหาค่าต้นทุนและรายได้ของโครงการได้อย่างชัดเจน และถ้าค่าของ NPV ออกมาเป็นบวก ก็แสดงว่าโครงการดังกล่าวสมควรที่จะลงทุน หรือในกรณีที่จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหลายๆ โครงการ โครงการที่มีค่า NPV สูงสุด เป็นโครงการที่ควรจะได้รับคัดเลือกมากที่สุด (ภายใต้เกณฑ์ผลตอบแทนทางการเงิน)

สำหรับการวิเคราะห์ประโยชน์ทางสังคมนั้น อาจจะไม่ได้ภาพที่ชัดเจนเท่ากับผลตอบแทนทางการเงิน แต่ก็ทำให้เห็นภาพว่าโครงการแต่ละโครงการได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากน้อยเพียงใด ยิ่งโครงการที่ได้คะแนนมาก ยิ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคมได้มากขึ้น (ก่อให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อสังคม) นอกจากนี้การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวยังสามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างโครงการได้อีกด้วย

7. ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

ในการดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์นั้น จะมีความเชื่อมโยงกับโครงการอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งโครงการของหน่วยงานเดียวกัน และโครงการของหน่วยงานอื่นๆ จึงต้องมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกับโครงการอื่น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์กับโครงการอื่น รวมทั้งหลีกเลี่ยงการทำงานที่ซ้ำซ้อนระหว่างแต่ละโครงการด้วย

โครงการที่มีความสัมพันธ์นั้นมักจะหนีไม่พ้นใน 3 ลักษณะต่อไปนี้

1) โครงการต้นน้ำ หรือโครงการที่จะต้องมีการดำเนินการก่อน แล้วถึงจะนำผลที่ได้จากโครงการดังกล่าวมาใช้ในโครงการที่กำลังจัดทำได้ โดยอาจจะเป็นลักษณะของงานที่จะต้องดำเนินโครงการอื่นให้เสร็จสิ้นก่อน หรือ เป็นในลักษณะที่ดำเนินโครงการอื่นไประยะหนึ่ง แล้วถึงจะเริ่มดำเนินโครงการที่ต้องการได้

2) โครงการที่ต้องดำเนินร่วมกัน เป็นโครงการที่ต้องดำเนินคู่ขนานกัน และเนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

3) โครงการปลายน้ำ เป็นโครงการที่นำผลผลิตหรือผลลัพธ์จากโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ ไปใช้ต่อ

นอกเหนือจากการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ของโครงการแล้ว ยังควรที่จะพิจารณาว่าโครงการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับโครงการที่จะดำเนินการในด้านไหนบ้าง เช่น อาจจะมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือ มีการใช้ผลผลิตของอีกโครงการหนึ่ง หรือ ใช้บุคลากรร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการสามารถดำเนินการได้ (ตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.5

ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

ชื่อโครงการอื่นที่สัมพันธ์	โครงการอื่นเป็นโครงการต้นน้ำ	โครงการอื่นเป็นโครงการที่ต้องทำร่วมกัน	โครงการอื่นเป็นโครงการปลายน้ำ	รายละเอียดลักษณะความสัมพันธ์

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพิจารณาว่ามีปัจจัยหรือโครงการใดเข้ามาเกี่ยวข้อง ที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

8. ความเสี่ยงที่สำคัญ (Risk Analysis)

ในการดำเนินโครงการใดๆ ย่อมหนีไม่พ้นที่จะมีความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ ดังนั้นการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะช่วยให้สามารถระบุความเสี่ยงที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ พร้อมทั้งความรุนแรงและความเป็นไปได้ของความเสี่ยงนั้น และแนวทางที่จะใช้ในการลดหรือบรรเทาต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมของผู้รับผิดชอบต่อปัญหา หรือ อุปสรรคต่างๆ ที่ไม่อาจจะคาดคิดได้

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเริ่มต้นจากการระบุถึงความเสี่ยงที่สำคัญที่จะเกิดขึ้น โดยมีแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการระบุความเสี่ยง (Risk Identification) ไว้ โดยในการระบุความเสี่ยงนั้นจะต้องพิจารณาในแง่ของความเสี่ยงที่สำคัญที่จะทำให้โครงการไม่ประสบผลสำเร็จ (ตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6

กรอบแนวคิดการระบุความเสี่ยงที่สำคัญ

ประเด็นที่ต้องพิจารณา	คำอธิบาย	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิด
ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม	ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่โครงการมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ รวมถึงภัยธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้น	
ด้านการดำเนินงาน	ความเสี่ยงในแง่กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาทางเทคนิค ความล้มเหลวทางเทคโนโลยี ที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงปัจจัยที่เกิดจากผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ดำเนินโครงการ เช่น การขาดความรู้ การขาดแคลนแรงงานในพื้นที่เป็นต้น รวมทั้งมีกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือโครงการไม่สามารถควบคุมได้	

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ประเด็นที่ต้องพิจารณา	คำอธิบาย	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิด
ด้านนโยบาย กฎหมายของรัฐ	ความเสี่ยงในแง่ความสอดคล้องกับ กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมายของรัฐ รวมถึงนโยบายรัฐบาลที่อาจจะ เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต นโยบายของ รัฐที่ประกาศมาแล้ว ไม่ได้นำไปใช้ในทาง ปฏิบัติ	
ด้านผู้รับบริการ	ความเสี่ยงที่เกิดจากผู้รับบริการ เช่น มี ความต้องการที่เปลี่ยนไป	
ด้านเศรษฐกิจ	ปัจจัยต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ ต้นทุนดำเนินการ หรือการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลต่อโครงการ	

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

นอกเหนือจากกรอบการระบุความเสี่ยงตามตารางที่ 2.7 แล้ว ยังสามารถพิจารณาความเสี่ยงในอีกมุมมองหนึ่ง นั่นคือการนำเอากระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์เป็นตัวตั้ง โดยจะต้องนำข้อมูลเรื่องของขั้นตอน / กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ จากที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้เป็นมาเป็นตัวพิจารณาว่า จะมีความเสี่ยงใดบ้างที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการในแต่ละขั้นตอน หรือ ต่อการได้มาซึ่งผลผลิตของโครงการ หรือ ต่อการนำไปสู่ผลลัพธ์ของโครงการ (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7
การระบุความเสี่ยงตามกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์

ประเด็นที่ต้องพิจารณา	คำอธิบาย	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิด
ขั้นตอน / กระบวนการ	ภายใต้ขั้นตอนและกระบวนการ แต่ละขั้นนั้น อะไรคือความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในแต่ละขั้นตอนบ้าง	
ผลผลิต	อะไรคือความเสี่ยงที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การไม่บรรลุผลผลิตที่ตั้งไว้	
ผลลัพธ์	อะไรคือความเสี่ยงที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การไม่บรรลุผลลัพธ์ที่ตั้งไว้	

ที่มา: <http://www.loburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

เมื่อระบุความเสี่ยงได้แล้ว จะต้องพิจารณาว่าความเสี่ยงดังกล่าวมีระดับของความเป็นไปได้ (Likelihood) และความรุนแรงมากน้อยเพียงใด โดยนำความเสี่ยงแต่ละประการมาพิจารณา (ตารางที่ 2.8)

ตารางที่ 2.8
ความเป็นไปได้และความรุนแรงของความเสี่ยง

	Seriousness				
		low	medium	high	EXTREME (สำหรับกรณีพื้นฐานจริงๆ)
Likelihood	low	E	D	C	A
	medium	D	C	B	A
	high	C	B	A	A

ที่มา: <http://www.loburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

สำหรับเกรดที่ได้จากการพิจารณาความเป็นไปได้และความรุนแรงนั้น มีแนวทางในการปฏิบัติต่อความเสี่ยงนั้นๆ (ตารางที่ 2.9)

ตารางที่ 2.9
แนวทางในการปฏิบัติต่อความเสี่ยงในแต่ละเกรด

เกรด	แนวทางในการลดและบรรเทาความเสี่ยง
A	การดำเนินการเพื่อลดความเป็นไปได้และความรุนแรงของความเสี่ยง จำเป็นต้องรีบคิดและรีบดำเนินการทันทีที่โครงการเริ่มหรือก่อนโครงการเริ่ม
B	การดำเนินการเพื่อลดความเป็นไปได้และความรุนแรงของความเสี่ยง จะกำหนดขึ้นมาและเริ่มดำเนินการเมื่อโครงการเริ่มดำเนินการไปแล้ว
C	การดำเนินการเพื่อลดความเป็นไปได้และความรุนแรงของความเสี่ยง ควรจะมีการกำหนดขึ้นมา และดำเนินการถ้ามีงบประมาณและการสนับสนุนที่เพียงพอ
D	ให้รับทราบไว้ แต่ไม่ต้องมีการดำเนินการใดๆ ยกเว้นระดับความเสี่ยงจะรุนแรงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป
E	ให้รับทราบไว้ แต่ไม่ต้องมีการดำเนินการใดๆ ยกเว้นระดับความเสี่ยงจะรุนแรงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป

ที่มา: <http://www.lopburi.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

จากนั้นจะต้องมีการกำหนดแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่ได้เกรด A – C พร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบ และต้นทุนที่จะต้องชี้ให้ชัดเจน (ตารางที่ 2.10)

ตารางที่ 2.10
แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง	เกรดที่ได้รับ	แนวทางในการบริหารความเสี่ยง	ผู้ที่รับผิดชอบต่อการนำแนวทางไปใช้	ต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการนำแนวทางมาใช้

ที่มา: <http://www.lobpuri.go.th/Project%20Analysis%20V2.0.doc>, 2551

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ความเสี่ยง จะเป็นการทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการคิดเตรียมการล่วงหน้าถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความสำเร็จของโครงการ พร้อมทั้งทำให้หาแนวทางในการลดหรือบรรเทาปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้สุดท้ายแล้วโครงการสามารถประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

สรุปได้ว่า การบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สามารถดำเนินการได้ ผู้รับผิดชอบจำเป็นจะต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสมที่จะเข้ามาช่วยในการคิดและวิเคราะห์โครงการ โดยเครื่องมือต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นแนวทางในการคิดและพิจารณาโครงการให้รอบคอบและทั่วถึงยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้ทราบขอบเขต กระบวนการ และขั้นตอนที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ และเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ในประเด็นต่อไป นอกจากนี้การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวยังสามารถนำมาใช้ในการเปรียบระหว่างโครงการได้อีกด้วย เพื่อให้โครงการสามารถประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากกองทุนผู้สูงอายุ ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้เริ่มมีการจัดตั้งและดำเนินงานในปี 2548 ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีใครได้ศึกษาหรือติดตามผลการดำเนินงานของกองทุน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันเป็นการศึกษากองทุนคุ้มครองเด็ก ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยเป็นกองทุนที่มีรูปแบบการบริหารจัดการ

คล้ายคลึงกับกองทุนผู้สูงอายุ และจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน คือ ในปี 2548 รวมทั้งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐในแต่ละปีเท่ากับกองทุนผู้สูงอายุ โดยประกาศ หาญสารกิจ (2550, น. 3-4 อ้างถึงใน http://www.m-society.go.th/documet/new_1880.doc) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษารูปแบบโครงสร้าง อัตรากำลัง และการบริหารจัดการกองทุนคุ้มครองเด็ก เพื่อรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ผลการศึกษา ได้พบประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ในปัจจุบันมีฐานะเป็น “แผนก” หรือ “ฝ่าย” ในกองบริหารกองทุน ซึ่งเป็นกองขนาดเล็ก และมีอัตรากำลังที่จำกัด (อัตรากำลังข้าราชการ 24 อัตรา) นอกจากภารกิจในการบริหารจัดการกองทุนคุ้มครองเด็กแล้ว ยังมีภารกิจเดิมที่ปฏิบัติด้วย เมื่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมีกำหนดเวลาและกำหนดภารกิจไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ไม่มีการกำหนดอัตรากำลังให้ การทำงานจึงต้องใช้วิธีเกลี้ยอัตรากำลังเดิม เพื่อทำงานให้ลุล่วงไป โดยมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง ส่งผลให้การบริหารงานไม่คล่องตัว

2. ด้านอัตรากำลัง พบว่า

ส่วนกลาง อัตรากำลังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากงานกองทุนเป็นงานใหม่ แต่ไม่มีการจัดสรรอัตรากำลังเพิ่มให้ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่มีเวลาศึกษาระเบียบ ฯ หลักเกณฑ์ในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้ขาดความรู้ในการทำงาน

ส่วนภูมิภาค อัตรากำลังยังไม่เพียงพอ เนื่องจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จะมีผู้รับผิดชอบงานเด็ก ประมาณ 1 คน ต้องรับผิดชอบงานด้านเด็กของกระทรวง ฯ ทั้งหมด ซึ่งเป็นภาระที่หนัก อีกทั้งลักษณะงานกองทุนนั้นจำเป็นต้องใช้ทักษะเฉพาะ เพราะมีระเบียบ ขั้นตอนการดำเนินงานที่สลับซับซ้อนและยุ่งยาก เนื่องจากต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาที่จะศึกษาระเบียบ ฯ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุนอย่างแท้จริง ส่งผลให้การทำงานอาจมีปัญหาดิตขัด รวมทั้งยังขาดการทำงานเชิงรุกในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ ซึ่งอาจยังเข้าไปให้ความช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึง

3. ด้านการบริหารจัดการกองทุน

ด้านงบประมาณในการดำเนินงาน กองทุนได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี 2548 และ 2549 ปีละ 30 ล้านบาท ส่วนในปี 2550 และ 2551 ได้รับปีละ 60 ล้าน ถือว่าน้อยมากเมื่อ

เปรียบเทียบกับจำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ของประเทศไทย จึงยังไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงปัญหา แก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหาอย่างเป็นระบบและมีผลยั่งยืนต่อเด็กและครอบครัว

ด้านการใช้จ่ายเงินกองทุน ยังมีการจ่ายเงินไปยังกลุ่มเป้าหมายในระดับต่ำ และไม่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานที่วางไว้ ทำให้มีเงินคงค้างอยู่ในบัญชีกองทุนจำนวนมาก อาจมีผลมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และการทำงานเชิงรุก ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และองค์กรที่ทำงานด้านเด็กยังไม่ทราบถึงรายละเอียดการดำเนินงานกองทุน ทำให้มีองค์กรที่ขอรับเงินสนับสนุนการทำโครงการด้านเด็กยังมีไม่มาก รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวประเภทรายบุคคลก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากมีงบประมาณปกติให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว

ด้านการปฏิบัติ กองทุนยังขาดการวางแผน กรอบแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน และเป็นระบบ ทำให้ไม่มีทิศทางในการดำเนินงานที่จะบรรลุผลตามเจตนารมณ์

ด้านการพัฒนาบุคลากร กองทุนยังขาดการพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีเวลาศึกษาระเบียบ หลักเกณฑ์ ที่ใช้ในการดำเนินงานกองทุน ทำให้ขาดความเข้าใจในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิธีการใช้จ่ายเงินกองทุนที่ถูกต้อง การกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ เนื่องจากกองทุนเป็นเรื่องใหม่ จึงต้องทำความเข้าใจและศึกษาระเบียบ หลักเกณฑ์ในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

